ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 29.9.2025 г.
COM(2025) 561 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

Подобряване на управлението на рисковете и изграждане на устойчивост в Европа:
Първи доклад относно изпълнението на целите на Съюза за устойчивост при бедствия
Втора актуализация относно превенцията и управлението на риска от бедствия в Европа

{SWD(2025) 279 final}

1. ОБЩ ПРЕГЛЕД

Механизмът за гражданска защита на Съюза (МГЗС) играе ключова роля в определянето на бъдещото управление на риска от бедствия в цяла Европа. С него се насърчава проактивният и изпреварващ подход към подготвеността и устойчивостта при бедствия, в съответствие с целите на Съюза за устойчивост при бедствия, приети през 2023 г.[1], и наскоро приетата европейска стратегия за Съюз на подготвеност[2].

В настоящия доклад се разглеждат управлението на риска и изграждането на устойчивост в ЕС от гледна точка на МГЗС. В него се разглеждат промените както на национално, така и на европейско равнище, като се поставя акцент върху четири тематични области: предвиждане; подготвеност на населението; ранно предупреждение; и устойчивост на системите за гражданска защита. Той представлява **първи доклад за напредъка по изпълнението на целите за устойчивост при бедствия** съгласно член 34, параграф 2 и **втори доклад за напредъка по отношение на предотвратяването и управлението на риска** съгласно член 5, параграф 1, буква ж) от Решение № 1313/2013/ЕС.

Констатациите като цяло потвърждават необходимостта от по-активен, по-всеобхватен и по-добре интегриран подход към устойчивостта и подготвеността, както е предложено в европейската стратегия за Съюз на подготвеност. По отношение на **предвиждането** е необходимо по-нататъшно разработване на висококачествени данни, научни изследвания и аналитични инструменти и възможности в подкрепа на вземането на решения, отчитащи риска. Планираната за 2026 г. цялостна оценка на рисковете и заплахите пред ЕС ще даде допълнителен тласък на тези усилия във всички сектори.

От решаващо значение продължава да бъде повишаването на **подготвеността на населението**. Въпреки постигнатия напредък обаче все още съществуват значителни пропуски, което подчертава необходимостта от по-нататъшно разработване на инструменти за комуникация, които стимулират промяна в поведението, насърчават култура на подготвеност и осигуряват приобщаваща комуникация, включваща уязвими групи, включително хора с увреждания. Планираните действия на равнището на ЕС включват Европейски ден на осведомеността относно рисковете, нови насоки и пилотно обучение на национални експерти по съобщаване на информация за риска. Полезните взаимодействия с европейската стратегия за вътрешна сигурност ProtectEU[3] ще подобрят допълнително комуникацията и координацията по отношение на рисковете, заплахите и устойчивостта в целия ЕС.

Ефективността на **системите за ранно предупреждение** е друга критична приоритетна област. Въпреки че технологичните постижения като услугата за управление на извънредни ситуации на „Коперник“ и стартирането на спътниковата услуга на „Галилео“ за предупреждение при извънредни ситуации значително подобряват възможностите за предупреждение на обществеността, организационните и човешките фактори продължават да бъдат от основно значение за превръщането на предупрежденията в навременни, животоспасяващи действия. Необходима е непрестанна работа за засилване на разпространението на предупреждения, планирането на действия при извънредни ситуации и интегрирането на оперативно съвместими

[1] COM(2023) 61 final от 8.2.2023 г.
[2] JOIN(2025) 130 final от 26.3.2025 г.
[3] COM/2025/148 final от 1.4.2025 г.

системи за ранно предупреждение за множество опасности както на национално, така и на трансгранично равнище.

За да изградят **устойчивост на системите за гражданска защита**, Комисията и държавите членки предприеха инициативи за провеждане на стрес тестове на центровете за спешни действия и за подобряване на инвестиционното планиране. Устойчивите инвестиции както във физическата инфраструктура, така и в оперативните процеси са от решаващо значение за осигуряване на непрекъснатостта на службите за спешна помощ. Повишаването на финансовата устойчивост е важно и за подобряване на реакцията при неочаквани кризи и бързото възстановяване от тях. Междусекторното и трансграничното сътрудничество продължават да бъдат от съществено значение за устойчивостта при бедствия, обхващаща всички нива на управление.

Комисията разшири **набора от инструменти за изграждане на капацитет на МГЗС** с цел по-голяма подкрепа на усилията за гражданска защита в целия ЕС. Ще е необходимо допълнително засилване на тази подкрепа, за да се подобри управлението на риска от бедствия и изпълнението на целите за устойчивост при бедствия.

Въпреки че вниманието в този доклад е насочено предимно върху промените в рамките на ЕС, и по-специално върху МГЗС, в него също така се признава, че безопасността на Съюза и усилията за управление на риска от бедствия не може да се разглеждат изолирано. Засилването на устойчивостта в съседните региони и работата за по-широк пояс на безопасност около ЕС ще бъдат от съществено значение за повишаване на подготвеността на Съюза и гарантиране на обща сигурност.

2. ВЪВЕДЕНИЕ

През последните години ЕС се сблъска с широк спектър от бедствия, кризи и заплахи, които доведоха до загуба на човешки живот и увеличаване на щетите[4] и разкриха уязвимости в системите, предоставящи основни услуги. МГЗС играе централна роля в колективния отговор на ЕС, като предоставя координирана спешна помощ на нуждаещите се държави. Същевременно МГЗС се справи с предизвикателството на все по-сложната рискова среда, като засили капацитета си за реагиране чрез разширяването на rescEU[5] и укрепването на Координационния център за реагиране при извънредни ситуации (ERCC). Усилията са насочени и към подобряване на управлението на риска от бедствия и изграждането на устойчивост, по-специално чрез приемането през 2023 г. на цели за устойчивост при бедствия в областта на гражданската защита[6] и на европейската стратегия за Съюз на подготвеност през 2025 г.[7] с по-широк междусекторен обхват.

В настоящия доклад се разглежда управлението на риска и изграждането на устойчивост в ЕС, като се поставя акцент върху четири тематични области:

1. предвиждане;
2. подготвеност на населението;
3. ранно предупреждение; и
4. устойчивост на системите за гражданска защита.

[4] https://www.eea.europa.eu/en/analysis/indicators/economic-losses-from-climate-related.
[5] https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/what/civil-protection/resceu_bg.
[6] COM(2023) 61 final от 8.2.2023 г.
[7] JOIN(2025) 130 final от 26.3.2025 г.

Ще бъдат разгледани две отделни задължения съгласно решението за МГЗС[8], а именно **изготвянето на първия доклад за напредъка по постигането на целите за устойчивост при бедствия** съгласно член 34, параграф 2 и **втория доклад за напредъка по отношение на предотвратяването и управлението на риска** съгласно член 5, параграф 1, буква ж).

В доклада се разглеждат **промените както на национално, така и на европейско равнище**, като същевременно се признава наличието на ограничения, дължащи се на различните времеви рамки и обхвата на наличните данни. **Националните анализи** се основават на представените от държавите членки и участващите държави становища съгласно член 6 от решението за МГЗС, като в тях се подчертава напредъкът, постигнат след публикуването през 2024 г. на доклада на Комисията на тема „Превенция и управление на риска от бедствия в Европа“[9]. В работния документ на службите на Комисията, придружаващ настоящия доклад, се разглеждат по-задълбочено констатациите от тези национални анализи. Промените на **равнището на ЕС** включват по-новите инициативи на Комисията, насочени към усъвършенстване на целите за устойчивост при бедствия и подкрепа на управлението на риска в рамките на МГЗС.

3. Предвиждане

Цел за устойчивост при бедствия 1 „Предвиждане“ — подобряване на оценката на риска, предвиждането и планирането на управлението на риска от бедствия. Цел 1, заедно със придружаващата я водеща инициатива за разработване на сценарии, даде нов тласък на работните потоци във връзка с предвиждането. С нея се призовава за подобрение в използването на прогнозиране и подходи, обхващащи множество опасности, в оценката на уязвимостите, трансграничните и междусекторните въздействия и в интегрирането на познанията за риска в процеса на планиране на превенцията и подготвеността.

3.1. Инициативи на Комисията

Две ключови дейности засилиха способността за предвиждане в периода 2023—2024 г.: i) разработването на сценарии за бедствия, които дават информация за планирането на МЗГС; и ii) подобряването на данните за трансграничните рискове.

3.1.1. Разработване на сценарии: нов инструмент за укрепване на подготвеността на МГЗС за големи бедствия

Създадено като водеща инициатива през 2023 г., **разработването на сценарии** доведе до десет сценария за бедствия в целия ЕС, разработени в сътрудничество с национални експерти, служби на Комисията и научни изследователи въз основа на оперативен, научен и тематичен политически експертен опит. Сценариите се отнасят до 16 природни и антропогенни опасности, подбрани по начин, който отразява мащаба на средата на

[8] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX%3A02013D1313-20210101.
[9] COM(2024) 130 final и SWD(2024) 130 final.

променящи се рискове в ЕС, и изследват правдоподобни най-неблагоприятни сценарии с трансгранично и междусекторно въздействие[10].

Анализът доведе до широк набор от специфични за сценариите констатации, като същевременно разкри няколко междусекторни приоритетни области за засилени действия (*вж. каре 1 по-долу*). Резултатите служат за основа при планирането на превенцията и подготвеността на равнището на ЕС, включително определянето на цели за способностите за реагиране на МГЗС и засилването на координацията между гражданската защита и други области на политиката. Предвижда се разработването на сценарии да бъде непрекъснат процес — може да се разработват допълнителни сценарии, а съществуващите да се преразглеждат в отговор на променящите се рискове и приоритети на политиката.

3.1.2. Разработване на данни за риска в целия ЕС за оценка и управление на трансграничния риск

МГЗС инвестира в подобряване на базата от знания, необходима за изпреварващо управление на риска, включително чрез **Центъра за данни за риска**, създаден в рамките на Центъра за управление на знанията за риска от бедствия към Съвместния изследователски център.

Центърът за данни за риска беше създаден, за да се преодолее дългогодишният проблем с разпокъсаните и непоследователни данни за риска на равнището на ЕС, като се подпомогне както управлението на риска от бедствия, така и адаптирането към изменението на климата. Като централна платформа той предоставя безплатен достъп до подбрани, базирани на доказателства набори от данни за опасности, експозиция, уязвимост и щети и загуби от бедствия. Постоянните усилия целят разширяване на обема и качеството на тези набори от данни, като се интегрират оценките на опасностите, експозицията на населението, сградите, критичната инфраструктура и многостранната уязвимост, за да се осигури интегриран преглед на рисковете от бедствия и да се повиши обществената осведоменост.

Каре 1: Поуки от разработването на сценарии за бедствия в ЕС: пет приоритетни области за засилени действия

i. Способност на МГЗС за реагиране: необходимост от по-нататъшно укрепване на оперативните способности за реагиране, включително непрекъснато развитие и диверсификация на резерва rescEU[11];

ii. Междусекторна координация: необходим е по-силен акцент върху подход, обхващащ всички опасности, междусекторна координация и взаимодействие с участници, които не са свързани с гражданската защита, с цел по-добра подготвеност за сложни извънредни ситуации;

iii. Познания за риска и комуникация: необходимост от подобряване на предвиждането, определянето на рисковете, комуникацията, подготвеността на населението и ранното предупреждение;

[10] Сценариите включват тежка ядрена авария; екстремни зимни условия с киберкомпонент; екстремно горещо време; енергийна криза в рамките на Съюза; много опасна пандемия; въоръжен конфликт; терористично нападение; цунами, предизвикано от земетресение; замърсяване на вътрешните води и крайбрежните зони; и вулканично изригване. Поради чувствителния характер на съдържанието на сценариите, те не са публично достъпни.

[11] rescEU беше създаден като стратегически резерв на европейския капацитет и запаси за реагиране при бедствия, изцяло финансиран от ЕС. Състои се от флот от противопожарни самолети и хеликоптери, самолет за медицинска евакуация и няколко основни запаса.

iv. Включване на уязвими групи: механизмите за превенция, подготвеност и реагиране следва по-систематично да интегрират специфичните нужди на уязвимите групи и на хората с увреждания;

v. Финансиране: засилени и по-гъвкави механизми за финансиране биха могли да помогнат за реагиране при междусекторни, дълготрайни и трансгранични бедствия.

3.2. НАЦИОНАЛНИ ИНИЦИАТИВИ

Докладите от държавите членки и участващите държави[12], свързани с предвижданията, показват продължаващо развитие на методиките за оценка на риска, което е признак за напредък в няколко области. Въпреки че традиционните оценки на един риск продължават да бъдат най-разпространеният подход, **все по-голямо внимание се обръща на подходите, разглеждащи всички опасности, и на изследването на сложните рискове и каскадните ефекти,** особено по отношение на критичната инфраструктура. Повече внимание се обръща и на нововъзникващите рискове, като над една трета от държавите вече използват методи за прогнозиране и предвиждане при идентифициране на риска. Сред тях Белгия, Ирландия и Нидерландия са интегрирали „сканиране на хоризонта“[13] в своите процеси за оценка на риска.

Най-често съобщаваните рискове продължават да бъдат наводненията, екстремните метеорологични условия, ядрените и радиационните аварии, сушата и рисковете, свързани със здравето (с човешки или животински произход). Въпреки това променящата се картина на рисковете доведе до **разглеждането на нови заплахи и сценарии, особено в областта на сигурността**. Нараства осведомеността за рисковете, причинени от човека, включително промишлени и ядрени аварии, смущения в критичната инфраструктура и кибератаки. Съгласно докладите екологичните и химическите рискове отбелязват значително увеличение от 2015 г. насам, а транспортните рискове отбелязват най-рязкото покачване от 2020 г. насам.

Държавите все по-често оценяват уязвимостта на райони, сектори и популации и определят количествено човешкото, икономическото и екологичното въздействие на бедствията. Няколко държави са включили въздействията от изменението на климата в своите оценки на риска, като са взели предвид и политическите и обществените последици от изменението на климата, като например предизвиканата от климата миграция. Това отразява нарастващото разбиране на връзките между управлението на риска от бедствия и адаптирането към изменението на климата, като **изменението на климата се признава за основен двигател на риска**.

В националните доклади се забелязва **напредък по отношение на събирането на данни за бедствията и загубите**, като Испания, Португалия и Унгария споменават разработването на единна национална база данни. Въпреки повсеместното признание за значението на данните за загубите и щетите при анализа и планирането на риска, продължават да съществуват значителни пропуски, като например липсата на единна

[12] Държавите, участващи в МГЗС, са Албания, Босна и Херцеговина, Исландия, Молдова, Черна гора, Северна Македония, Норвегия, Сърбия, Турция и Украйна.

[13] Сканирането на хоризонта е метод за прогнозиране, който систематично открива ранни признаци на потенциално важни промени, вж. също https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/horizon-scanning-tips.

национална система за консолидиране на данни и ограниченото събиране на данни за покритията.

3.3 Пътят напред

Със стратегията за Съюз на подготвеност се определя посоката на работата в бъдеще, като в нея е подчертано значението, което имат за подготвеността предвиждането и подхода, обхващащ всички опасности. С цел да се реализира тази визия е от съществено значение да се развие капацитетът за предвиждане, оценка и подготовка за широк спектър от сценарии за бедствия, като се постави акцент върху междусекторните уязвимости, сложните рискове и каскадните ефекти.

През следващите години постоянните инвестиции в наука, висококачествените данни и аналитичните възможности ще бъдат от решаващо значение за генерирането на знания и анализи, необходими за информирано вземане на решения. Разработването на сценарии за бедствия в целия ЕС е значителна стъпка напред в планирането на подготвеността, тъй като се използват основани на риска доказателства за съгласувани допускания за целите на планирането за МГЗС. Планираната за 2026 г. цялостна оценка на риска в ЕС ще бъде ключов инструмент за укрепване на доказателствената база за по-широка междусекторна превенция и подготвеност. Тази оценка следва да предложи допълнителна подкрепа и доказателства, които да послужат като основа за националните усилия за управление на риска и да насочват стратегическите инвестиции в устойчивост в целия ЕС, като по този начин спомогнат за преодоляване на постоянните пропуски в данните за риска от бедствия и загубите, които понастоящем възпрепятстват предвижданията както на национално, така и на европейско равнище.

В контекста на рисковете, свързани с климата, за ефективното предвиждане е необходима по-голяма интеграция между управлението на риска от бедствия и адаптирането към изменението на климата. Мисията на ЕС за адаптиране към изменението на климата вече създава знания и решения в подкрепа на тези усилия и ще продължи да улеснява сътрудничеството между участниците в областта на климата и риска от бедствия на европейско, национално и регионално равнище, като помага за съгласуване на краткосрочната и средносрочната подготвеност с дългосрочното планиране на адаптирането към опасности, свързани с климата.

Укрепването на капацитета за предвиждане следва да се разпростре и извън ЕС, особено към съседните държави, които често са на предна линия по отношение на възникващите рискове и могат да играят важна роля за смекчаване на отрицателните странични последици от тях. Тъй като много от тези партньори понастоящем не разполагат с данни за риска и институционален капацитет, необходими за предвиждане, преодоляването на тези пропуски би подобрило устойчивостта и на ЕС като цяло.

4. Подготвеност на населението

Цел за устойчивост при бедствия 2 „Подготовка“ — повишаване на осведомеността за рисковете и подготвеността на населението. С помощта на цел 2 се насърчава общественият достъп до информация за рисковете, поощрява се приемането на мерки за подготвеност и се стимулира култура на превенция и ангажираност на гражданското общество. С тази цел е поставена амбициозна задача: до 2030 г. 90 % от населението на

ЕС следва да бъде запознато с рисковете от бедствия в своя регион[14]. Към 2024 г. осведомеността е била 67 %, което подчертава възможностите за подобрение[15].

Въпреки че информирането на обществеността относно рисковете и подготвеността е отговорност на националните органи, МГЗС може да подкрепи националните усилия чрез обмен на знания, изграждане на капацитет и финансова помощ за национални и трансгранични инициативи.

4.1. Инициативи на Комисията

4.1.1. Водеща инициатива preparEU

За постигането на напредък по цел за устойчивост при бедствия 2 „Готовност“, Комисията стартира **водещата инициатива *preparEU***. В този контекст с помощта на картографирането на практиките за съобщаване на информация за риска в целия ЕС, съчетано с консултации с държавите членки и участващите държави, бяха определени общи нужди и области, в които действия на равнището на ЕС биха могли да доведат до добавена стойност (*вж. каре 2*). Процесът разкри богата, но разпокъсана картина на съобщаването на информация за риска, с множество ценни инициативи, които са разпръснати и труднодостъпни за взаимно обучение. В отговор на установените нужди **Комисията разработи пакет за изграждане на капацитет,** който включва:

- хранилище за добри практики и помощни материали на платформата на Мрежата на Съюза за знания в областта на гражданската защита[16];
- обучение на ЕС за специалисти по съобщаване на информация за риска;
- общност за партньорски практики, която да свързва практикуващите специалисти и да улеснява взаимното обучение.

През 2024 г. **Комисията публикува наръчник с добри практики за повишаване на осведомеността относно риска от горски пожари**[17], като обърна внимание на критичен проблем, като се има предвид, че 96 % от горските пожари са причинени от човешката дейност[18]. Наръчникът представя инициативи в целия ЕС и извън него, като откроява ключови фактори, които допринасят за повишаване на осведомеността, като например разработване на целенасочени комуникационни стратегии, сътрудничество между различни сектори и равнища на управление, участие на заинтересованите страни, адаптиране на посланията към местните условия, осигуряване на устойчиво финансиране и свързване на науката и практиката.

Разбирането относно това как хората възприемат рисковете и реагират на съветите за подготвеност също е от ключово значение за повишаване на осведомеността. В този контекст Съвместният изследователски център на Комисията провежда проучвания на поведението, за да разбере как хората тълкуват и реагират на съобщената информация за риска. Информацията от изследванията може да помогне за подобряване на

[14] Препоръка на Комисията относно целите на Съюза за устойчивост при бедствия, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32023H0215(01).
[15] Специален доклад на Евробарометър № 541 „Гражданска защита на ЕС. Ключови констатации“, стр. 7, https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2977.
[16] https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu.
[17] Wildfire risk awareness good practice note.pdf.
[18] https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/5afff469-a62c-11ef-85f0-01aa75ed71a1/language-en.

публичните послания и подходи, насърчавайки не само повишената осведоменост, но и извършването на действия в областта на подготвеността.

Каре 2: Пилотният проект *preparEU* — С обединени сили за подготвеност на населението.

Държавите членки и участващите държави играят важна роля за стимулирането на водещата инициатива *preparEU*. Националните органи за гражданска защита от Швеция, Норвегия, Испания и Белгия проучиха как европейското измерение би могло да допълни и подкрепи националните информационни дейности във връзка с риска. В пилотен проект, финансиран от ЕС, бяха определени следните области на действие за повишаване на осведомеността за рисковете и подготвеността в ЕС:

i. *Основни положения на самоподготовката — насоки за подготовка на домакинствата, насочени към общи и универсални нужди;*
ii. *Учебна програма за училища — интегриране на подготвеността при бедствия в училищните учебни програми за насърчаване на култура на подготвеност от ранна възраст;*
iii. *Уязвими групи — достигане до уязвими групи и взаимодействие с тях (също: насоки за подпомагане на специалистите при осъществяване на приобщаваща комуникация във връзка с рисковете);*
iv. *Ден/дни на водещата инициатива preparEU — предложено ежегодно събитие в целия ЕС, предназначено да повишава обществената осведоменост относно самоподготовката и устойчивостта на рискове;*
v. *Уеб център за комуникация относно рисковете и подготвеност за справяне с тях — предложено онлайн хранилище за споделяне на информация и инструменти, свързани с комуникацията за повишаване на осведомеността на обществеността в целия ЕС относно рисковете.*

Тези препоръки ще помогнат за реализирането на действията на Комисията по отношение на водещата инициатива preparEU и подготвеността на населението.

4.1.2. Проучване на Евробарометър относно осведомеността за рисковете и подготвеността на населението

С цел да придобие всеобхватно разбиране за обществената осведоменост за рисковете и подготвеността на населението в целия ЕС, Комисията проведе **първото по рода си проучване на Евробарометър** по тази тема, публикувано през септември 2024 г.[19]. При проучването се изследваха различни аспекти на осведомеността за рисковете и подготвеността за действие, включително усещането за риск, източниците на информация и желанието за участие в дейности за подготвеност.

Основните констатации от проучването са, че **много европейци не са осведомени и не са подготвени за бедствия**. Приблизително половината от анкетираните не се чувстват добре подготвени за рискове на местно равнище, а около две трети от анкетираните смятат, че им е необходима повече информация, за да могат да се подготвят за бедствия или извънредни ситуации. Подготвеността не е на достатъчно добро ниво, като около половината от анкетираните не се чувстват подготвени за бедствия и отговорите им варират значително в зависимост от държавата, доходите, образованието и средата (градска/селска).

[19] https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3228.

В проучването са откроени области за подобрение, включително ниски равнища на ангажираност на общността и ограничена устойчивост на прекъсвания на критични услуги. Въпреки това се разкрива и силно доверие в службите за спешна помощ и желание за получаване на информация относно подготвеността за бедствия, което предоставя възможност за надграждане върху тези силни страни и подобряване на цялостната осведоменост за рисковете и подготвеността.

4.2. НАЦИОНАЛНИ ИНИЦИАТИВИ

Данните от държавите членки и участващите държави подчертават значението на информирането на обществеността относно рисковете и подготвеността, като държавите отбелязват напредък по широк набор от дейности.

Все повече държави вече правят информацията относно рисковете обществено достъпна, като 23 държави публикуват резултатите от своите оценки на риска на официални уебсайтове и използват тези констатации в подкрепа на усилията за подготвеност. Финландия и Черна гора например използват публичните резултати от оценките на риска като основа за обученията и ученията за подобряване на подготвеността. Дания и Ирландия провеждат проучвания относно усещането на гражданите по отношение на рисковете и подготвеността.

Държавите членки и участващите държави въведоха нови подходи за съобщаване на информация за риска и повишаване на осведомеността, като например дидактически игри и организиране на национален ден или седмица на гражданската защита. Въпреки че уебсайтовете и интернет продължават да бъдат най-често посочваните канали за комуникация, кампаниите за повишаване на осведомеността относно рисковете и използването на печатни материали са се удвоили в сравнение с 2020 г. Скандинавските държави дадоха ход на инициативи за повишаване на обществената осведоменост, като например кампании за подготвеност на домакинството, образователни ресурси и информационни брошури, за да повишат обществената подготвеност за извънредни ситуации и потенциални конфликти.

Националните комуникационни дейности и дейности за повишаване на осведомеността относно риска са насочени към специфични групи, включително уязвими групи от населението, сезонни жители и възрастни хора. Тези инициативи често са насочени предимно към студентите и младежите. В Чехия например има цяла училищна програма, която обучава учениците как да се обаждат на номерата за спешни ситуации, как да се държат в опасни ситуации и как да разбират сигналите за аварийна защита и сигналите на сирените. Организират се и дейности за насърчаване на безопасно поведение в ежедневието и при извънредни ситуации за възрастни граждани и хора с увреждания, като например Олимпиадите по безопасност за деца и възрастни хора в Австрия.

4.3. Пътят напред

Въпреки постигнатия напредък все още се наблюдават значителни пропуски в обществената осведоменост за рисковете и подготвеността, което подчертава необходимостта от по-ефективни и приобщаващи комуникационни стратегии. Твърде много граждани се чувстват недостатъчно информирани или неподготвени за бедствия, както показват резултатите от проучването на Евробарометър, а същевременно

националните органи изпитват трудности при измерването на въздействието на комуникационните инициативи и превръщането на информацията в промяна в поведението. Данните също така сочат, че е необходимо по-голямо приобщаване на уязвимите групи (като студенти, ученици и младежи, хора с увреждания, възрастни хора и имигранти) в усилията за комуникация и подготвеност.

С цел да се преодолеят тези пропуски е необходим по-активен, приобщаващ и основан на участието подход, който да инвестира в образованието, да ангажира общностите и гражданите, да изгражда доверие и да насърчава ориентирана към устойчивостта подготвеност между поколенията. Със своя подход, обхващащ цялото общество, стратегията за Съюз на подготвеност ще подпомогне тази промяна с цел насърчаване на култура на подготвеност и устойчивост в целия ЕС. Полезните взаимодействия с европейската стратегия за вътрешна сигурност ProtectEU ще спомогнат за засилване на комуникацията относно различните рискове и заплахи, като допринесат за съгласувани публични послания и насърчат по-гъвкава подготвеност на населението в целия ЕС.

Инициативата preparEU ще играе ключова роля в по-нататъшното развитие на визията на стратегията за Съюз на подготвеност, включително чрез действия за насърчаване на минимум 72-часова самообезпеченост на населението с всичко необходимо при извънредни ситуации и кризи. За да подпомогне националните органи по отношение на съобщаването на информация за риска, ЕС ще разработи насоки, ще стартира пилотно обучение в края на 2025 г. и ще организира ежегоден Европейски ден на подготвеността. Допълнителните действия ще включват насърчаване на подготвеността чрез образователни и младежки програми и генериране на нови изследвания, които да служат като основа за политиките и практиките.

Може да е необходима и по-добра подготвеност на гражданите за предоставяне на първа помощ в кризисни ситуации, включително военни сценарии, чрез инициативи като учебни комплекти по първа помощ или създаване на здравен резерв за граждани.

Повишаването на подготвеността на населението в най-близките съседни държави на ЕС, особено в средиземноморските държави, ще бъде важно и за собствената подготвеност на ЕС, тъй като недостатъчната устойчивост в чужбина може да доведе до увеличен натиск от разселване и други странични последици, които пряко засягат Съюза.

5. РАННО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЕ

Цел за устойчивост при бедствия 3 „Предупреждение“ — да се подобри ситуацията с ранното предупреждение. В процеса на надграждане на цел 3 както Комисията, така и държавите членки положиха допълнителни усилия в рамките на съответните си правомощия за подобряване на възможностите за прогнозиране, откриване и известяване на обществеността — съществен елемент от изпреварващото управление на риска.

Широко признати като един от най-ефективните инструменти за спасяване на човешки живот и намаляване на загубите при бедствия,[20], системите за ранно предупреждение (СРП) са от основно значение както за националните, така и за международните усилия за подготвеност. По-специално Организацията на обединените

[20] Например: https://wmo.int/topics/early-warning-system; https://www.undrr.org/implementing-sendai-framework/sendai-framework-action/early-warnings-for-all.

нации насърчава действия за приобщаващи системи за ранно предупреждение за много опасности чрез своята водеща инициатива *„Ранно предупреждение за всички“*[21].

В ЕС отговорността за ранното предупреждение и масовото оповестяване е предимно на националните органи. **МГЗС играе допълваща роля** чрез разработване на транснационални инструменти, укрепване на капацитета за ситуационна осведоменост на ERCC и осигуряване на технически и финансов принос към националните възможности за ранно предупреждение.

5.1. Инициативи на Комисията

Комисията е разработила **широк набор от системи за ранно предупреждение и информация** (*вж. каре 3*), които може да бъдат използвани и от публичните органи на държавите членки, за да допълнят националните си инструменти. Сред тях инициативите, описани по-долу, подпомагат в значителна степен гражданската защита и управлението на риска от бедствия.

Каре 3: Системи за ранно предупреждение и информация

i. **Каталог от 27 системи на равнището на ЕС, обхващащи различни видове опасности,** достъпни за националните органи за гражданска защита, подпомагащи наблюдението на риска и процеса на вземане на решения;

ii. **Глобалната ситуационна система (GSS)** — единна платформа, която комбинира данни от различни системи за ранно предупреждение и информация на равнището на ЕС и подсилва способността на ERCC да проследява променящите се заплахи и да предвижда потенциални критични въздействия. Платформата е **достъпна и за националните органи за гражданска защита;**

iii. **Услугата за управление на извънредни ситуации на „Коперник“ (CEMS),** която предоставя услуги за ранно предупреждение за наводнения, горски пожари и суша, създава карти в подкрепа на реагирането, възстановяването и действията по превенция и генерира данни за експозицията, за да помогне за идентифицирането на рискови области и активи;

iv. **Европейското научно партньорство в областта на природните опасности (ENHSP) —** научно сътрудничество, което осигурява на ERCC експертно наблюдение в реално време на условията за горски пожари в цяла Европа в сезона на горските пожари. За да сподели това полезно средство с държавите членки и участващите държави, ERCC стартира програма, която позволява на националните органи да изискват извършването на ранни оценки от ENHSP и от Европейското научно партньорство за антропогенни опасности (EAHSP) във връзка с радиационни и ядрени опасности, за наближаващи извънредни ситуации.

Комисията работи по нови инициативи, включително разработването на инструмент, разработен с изкуствен интелект, в рамките на инициативата „ИИ в името на общественото благо“. Инструментът е интегриран в Глобалната информационна система за горски пожари и ще разчита на алгоритми с изкуствен интелект, за да моделира прогнози за опасност от пожари, да открива пожари и да прогнозира поведението на пожарите.

[21] https://www.un.org/en/climatechange/early-warnings-for-all.

Друго важно предстоящо развитие е **Спътниковата услуга на „Галилео“ за предупреждение при извънредни ситуации**, която ще осигури сателитен канал за предупреждение, за да се достига до хора в отдалечени или по-слабо свързани райони, дори когато наземните мрежи не са налични. Това допълнително ниво на резервираност ще засили устойчивостта на системите за обществено предупреждение и ще покаже добавената стойност на космическата програма на ЕС в подкрепа на гражданската защита и управлението на риска от бедствия. С помощта на провежданите в момента пилотни тестове в няколко държави членки, се очаква услугата да заработи в началото на 2026 г.

МГЗС също така **подкрепя национални и международни инициативи за ранно предупреждение**, като например инициативата „CoastWAVE“ на Междуправителствената океанографска комисия на ЮНЕСКО,[22] чиято цел е да подготви крайбрежните общности в североизточния Атлантически океан и Средиземноморието за цунами и други опасности по крайбрежието. Като разчита на тясното сътрудничество между националните и местните служби за спешна помощ, учените и крайбрежните общности, инициативата вече е подкрепила общности в Кипър, Гърция, Испания, Турция, Египет и Мароко.

ЕС постигна значителен напредък в **известяването на обществеността** посредством член 110 от Европейския кодекс за електронни съобщения (Директива (ЕС) 2018/1972), съгласно който държавите членки са задължени да разрешат изпращането на предупреждения директно до мобилните телефони на хората в извънредни ситуации. По-голямата част от държавите вече са изпълнили това задължение, а някои от тях все още са на етап на финализиране на процеса.

5.2. НАЦИОНАЛНИ ИНИЦИАТИВИ

Данните от държавите членки и участващите държави сочат по-широко разпространено използване на СРП. Наличната информация относно методиките и инфраструктурата за наблюдение, откриване и прогнозиране на опасности обаче остава ограничена.

В сравнение с 2020 г. **по-голям брой държави съобщават, че имат въведени СРП за опасности за всички ключови рискове**, като най-често докладваните са екстремни метеорологични условия, ядрени и радиационни рискове, както и наводнения. Държавите също така са докладвали по СРП за рискове като замърсяване и масова миграция, които не са били докладвани преди това, което показва постепенно разширяване на обхвата на СРП.

Връзките между СРП на европейско и на световно равнище също все повече се утвърждават, като в сравнение с 2020 г. по-голям брой държави посочват, че националната им система е свързана със СРП на европейско или световно равнище. Едва под десет държави обаче споменават за наличието на споразумения за трансгранично сътрудничество по отношение на СРП, което предполага, че има възможност за подобрение. Някои държави посочват, че използват подкрепата на дарители за разширяване на своите системи за известяване на обществеността, като по този начин укрепват капацитета си за обществено предупреждение.

[22] https://tsunami.ioc.unesco.org/en/articles/coastwave.

5.3. Пътят напред

Въпреки че технологиите и познанията за риска осигуряват основата, ефективната система за ранно предупреждение до голяма степен разчита на организационния и човешкия фактор. Ще са необходими постоянни усилия, за да се гарантира, че сигналите за ранно предупреждение са последвани от навременни и всеобхватни предупреждения до населението, планове за действие в извънредни ситуации и информирани индивидуални реакции. На равнището на ЕС и съгласно посоченото в стратегията за Съюз на подготвеност, приоритетите включват по-нататъшно усъвършенстване на CEMS, насърчаване на използването и интегрирането му в националните системи и разработване на оперативно съвместими решения, обхващащи множество опасности.

ERCC ще продължи да развива и усъвършенства капацитета си за ситуационна осведоменост. Въпреки че новата платформа на GSS представлява голяма крачка напред, има възможност за по-нататъшно подобрение чрез включване на секторен мониторинг, който в почти реално време да предоставя информация за прекъсвания на критични услуги, като енергетика, транспорт или здравеопазване, за да се постигне по-всеобхватна и изпреварваща ситуационна осведоменост[23].

Тъй като ефективната система за ранно предупреждение разчита и на активния организационен и човешки фактор, повишаването на осведомеността и подготвеността на населението ще бъде от съществено значение за превръщането на ранните предупреждения в животоспасяващи действия. Очаква се стартирането на спътниковата услуга на „Галилео“ за предупреждение при извънредни ситуации през 2026 г. значително да подобри възможностите за известяване на обществеността, разширявайки обхвата и резервираността на системата.

За да се гарантира ефективността на СРП, ще са необходими продължителни усилия за засилване на основните процеси, насърчаване на приобщаването, усъвършенстване на подходите, обхващащи множество опасности, и засилване на трансграничната интеграция на СРП. Стратегията за Съюз на подготвеност ще насочва тези усилия, като дава приоритет на разработването и използването на инструменти на равнището на ЕС и разширява възможностите на ERCC за междусекторно наблюдение в подкрепа на по-всеобхватна ситуационна осведоменост.

Това ноу-хау, заедно с необходимите системи и капацитет, би могло да бъде споделено и с органите в най-близките съседни държави на ЕС, за да се изградят не само техните възможности, но и полезни взаимодействия и оперативна съвместимост.

6. УСТОЙЧИВОСТ НА СИСТЕМИТЕ ЗА ГРАЖДАНСКА ЗАЩИТА

Цел за устойчивост при бедствия 4 „Реагиране“ е насочена към повишаване на способността на МГЗС за реагиране. За да бъде една крачка пред нарастващата сложност на рисковата среда и да осигури предварителна подготвеност, МГЗС е съсредоточен в разработването на **капацитет за реагиране при извънредни ситуации**, като например специализирано оборудване и екипи, както и свързани с тях възможности. Тези усилия

[23] COM(2025)286, https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:52025DC0286.

са отразени в наскоро приетия от Комисията Доклад за напредъка в областта на способностите за реагиране и съответния работен документ на службите на Комисията[24].

Цел за устойчивост при бедствия 5 „Сигурност“ има за цел да повиши устойчивостта на гражданската защита, като се приведе в съответствие с рамките на ЕС и НАТО за изграждане на устойчивост в жизненоважни обществени функции, като например Директива (ЕС) 2022/2557 за устойчивостта на критичните субекти[25] и базовите изисквания на НАТО за издръжливост. С нея се насърчава подобряването на непрекъснатостта на дейността, засилването на междусекторната и трансграничната координация, съобщаването на информация за рисковете и управлението на информацията, както и партньорствата с частния сектор, гражданското общество и доброволческите организации. С нея се насърчава също така оценката и обучението за последствията от бедствията с цел подобряване на подготвеността, реагирането и превенцията.

6.1. Инициативи на Комисията

6.1.1. Водеща инициатива за стрес тестове на центрове за спешни действия

С цел да подобри **непрекъснатостта на дейността при извънредни операции в рамките на МГЗС**, Комисията стартира водеща инициатива с два основни компонента: i) стрес тестове за осигуряване на непрекъснатост на дейността на ERCC и ii) подкрепа на националните органи за контакт за техните собствени тестове чрез безвъзмездна методика и обмен на опит. Така се оценяват критични елементи за осигуряване на непрекъснатост на дейността, като например определяне на основни функции, съоръжения и оборудване, човешки ресурси и координация, комуникационни работни процеси и изпълнение на тренировки и упражнения.

Досега **десет държави и ERCC са провели стрес тестове** и са споделили своите подходи и извлечени поуки. Инициативата помогна за повишаване на осведомеността относно непрекъснатостта на дейността и за определяне на области за подобрение. През 2025 г. тя продължи с провеждането на семинари за споделяне на опит от национални учения и разработване на незадължителни насоки относно непрекъснатостта на дейността в рамките на МГЗС. За да се осигури постоянен обмен относно непрекъснатост на дейността 24 часа, 7 дни в седмицата при разрушителни събития, Комисията ще създаде специална експертна група. Поуките, извлечени от тази инициатива, може да бъдат от полза за работата по осигуряване на непрекъснатост на жизненоважни обществени функции в рамките на стратегията за Съюз на подготвеност.

6.1.2. Тестване на подготвеността и координацията при комплексни кризи

През 2024 г. ERCC ръководи **мащабното учение „EU Integrated Resolve 2024 — паралелно и координирано учение (EU IR24 — PACE)“** за тестване на подготвеността на равнището на ЕС за комплексни хибридни кризи. При ученията бяха тествани функциите на МГЗС и ERCC, като беше оценено тяхното представяне в комплексна криза, за която е необходима междусекторна, трансгранична и гражданско-военна

[24] SWD/2025/146 final (стр. 23—44), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52025SC0146.
[25] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/?uri=CELEX:32022L2557.

координация. В него взеха участие над 900 специалисти по планиране и обучаващи се от службите на Комисията, Европейската служба за външна дейност, агенциите на ЕС, Съвета, 24 държави членки, Норвегия, Съединените щати и НАТО.

През същата година МГЗС отговори на съвместно искане от Естония, Латвия и Литва за оценка на тяхната подготвеност и **действия при масова евакуация**. Екип от 20 експерти от държавите членки оцени националните процедури за масова евакуация, регионалното сътрудничество, подготвеността на обществеността и ролята на МГЗС в подобни сценарии, като предостави препоръки в области като планиране, центрове за спешно настаняване, медицинска евакуация и стратегии за намаляване на химичния, биологичния, радиационния и ядрения риск (ХБРЯ). По време на работата по тази задача експертите си взаимодействаха с представители на държавни и общински институции, както и с неправителствени организации.

6.1.3. Извличане на поуки от задействането на МГЗС за превенция, подготвеност и реагиране

С помощта на създадената от МГЗС **Програма за извлечени поуки (ПИП)** на държавите членки и участващите държави се осигурява възможност да се запознаят с опита, свързан със задействането на МГЗС, като определят области за подобрение в реагирането, подготвеността и превенцията. В допълнение към общите срещи във връзка с ПИП, специалните срещи са насочени към специфични теми, като например горски пожари, наводнения, реагиране при големи земетресения или евакуация на консулски служители, обхващащи дейности по превенция, подготвеност и реагиране. Тези срещи доведоха до мерки като предварително позициониране на пожарникарите и повишаване на подготвеността на Европа за борба с горските пожари, включително чрез увеличаване на способностите на rescEU за гасене на горски пожари от въздуха.

В случаите, при които държавите членки и участващите държави многократно са задействали МГЗС за един и същ вид бедствия, Комисията е провела задълбочени анализи на обстоятелствата и действията, за да се **подобрят превенцията и подготвеността съгласно член 6, параграф 4 от решението за МГЗС**. Комисията активно участва в диалози с националните органи за засилване на мерките за превенция и подготвеност, като предлага подкрепа от ЕС за този процес.

6.2. Национални инициативи

Органите за гражданска защита са се включили в по-широко междусекторно сътрудничество — тенденция, ускорена поради пандемията от COVID-19. Много държави съобщават, че разполагат с постоянни структури за координиране на усилията на различни сектори, административни нива и заинтересовани страни. Националните оценки на риска например отдавна се основават на подходи, обхващащи различни сектори и множество заинтересовани страни. Въпреки това в **националните доклади и партньорските оценки продължава да се подчертава необходимостта от по-нататъшно подобрение на интегрираните подходи към планирането и изпълнението**. Въпреки че много държави провеждат консултации с частния сектор, особено с операторите на критична инфраструктура, този обмен често е ad hoc по своята същност.

Що се отнася до трансграничното сътрудничество, държавите членки и участващите държави съобщават за **разнообразие от двустранни и многостранни споразумения за сътрудничество със съседни държави, както и с регионални и международни организации**. Като забележителни примери за добри практики може да се посочат скандинавския регион, региона на Бенелюкс и Балтийско море, където създадените структури за сътрудничество улесняват координацията при кризи, обмена на информация за риска, взаимопомощта и съвместните учения.

Въпреки че устойчивостта на системите за гражданска защита разчита на **адекватно и гъвкаво финансиране**, за да се осигури бързо реагиране при извънредни ситуации и устойчиви инвестиции, липсва национална информация за източниците на финансиране и разпределението му. По-голямата част от държавите членки и участващите държави съобщават, че имат договорености за гъвкаво разпределение на средства при спешна нужда, а само няколко държави разполагат със **специални резервни фондове за бедствия**, които — за разлика от общите резерви за непредвидени разходи — са специално предназначени за реагиране при бедствия и предлагат по-голяма предвидимост и по-бърз достъп до финансиране.

Държавите съобщават за наличието на различни финансови инструменти и източници на финансиране, достъпни за финансиране на инвестиции в гражданска защита, предимно от публични източници. Много малко държави предоставят информация относно инвестиционните приоритети и разпределението на средствата за дейности по превенция и подготвеност. **Финансирането от ЕС** играе допълваща роля за преодоляване на недостига на инвестиции и подкрепа на националните усилия за подобряване на системите за гражданска защита. Въпреки това органите за гражданска защита продължават да изпитват затруднения по отношение на достъпа до тези ресурси поради ограничения в административния капацитет и недобро познаване на правилата за финансиране.

6.3. Пътят напред

Стрес тестовете на непрекъснатостта на дейността на центровете за спешни действия показаха обещаващи резултати и подобни мероприятия следва да бъдат разширени, за да се определят областите, които може да се подобрят, и да се улесни взаимното обучение. Инвестициите в устойчивостта на физическите активи и оперативните процеси също ще бъдат от решаващо значение за осигуряване на непрекъснатостта на дейността на службите за гражданска защита.

Финансовата устойчивост също е от решаващо значение и за да се подпомага ефективността на подготвеността и действията ще бъде необходимо адекватно, гъвкаво и устойчиво финансиране на всички равнища. Изграждането на устойчивост чрез трансгранични и междусекторни партньорства отбелязва напредък, но е необходима още работа, за да се преодолеят правните и административните пречки пред съвместните действия в областта на гражданската защита. Инструменти като BridgeforEU[26] могат да спомогнат за сътрудничеството, а стратегическите рамки за управление на риска от бедствия могат да създадат условия за по-координирани подходи, обхващащи всички нива на управление.

[26] COM(2023) 790 final от 12.12.2023 г.

Стратегията за Съюз на подготвеност ще играе ключова роля в насочването на действията за устойчивост на цялата система в съответните области на политиката, при спазване на подход, обхващащ всички нива на управление, включително разработването на минимални критерии за подготвеност на основните услуги. Затрудненията, свързани с достъпа до източници на финансиране от други области на политиката, ще трябва да бъдат разгледани по-системно чрез подобрено изграждане на капацитет и обмен на най-добри практики между службите и държавите с оглед на по-интегриран подход за подобряване на устойчивостта и подготвеността при бедствия и кризи.

С МГЗС бяха предприети стъпки за преодоляване на тези пречки чрез повишаване на осведомеността, помощ за разработване на проекти и инструменти в подкрепа на инвестиционното планиране. Необходимо е тези усилия да бъдат увеличени, за да се отговори на нарастващото търсене.

7. Увеличаване на подкрепата за националните усилия: развиващият се набор от инструменти за изграждане на капацитет

От стартирането си през 2021 г. Мрежата на Съюза за знания в областта на гражданската защита (UCPKN) **се превърна в предпочитан център за информация за сектора на гражданската защита**, като дава възможност на заинтересованите страни да се свързват и да споделят опит, повишавайки нивото на подготвеност на действията за реагиране при извънредни ситуации в рамките на МГЗС. Чрез своята онлайн платформа, бюлетин и събития UCPKN информира общността за изпълнението на целите за устойчивост при бедствия и свързаните с тях теми. От създаването си през 2024 г. онлайн библиотеката за знания[27] осигурява хранилище от ресурси относно целите и управлението на риска от бедствия, а интерактивните дискусионни групи[28], като например тази за съобщаване на информация за риска, дават възможност на практикуващите специалисти да обменят идеи и най-добри практики.

Комисията разшири набора от инструменти за изграждане на капацитет на МГЗС с цел по-голяма подкрепа на усилията за гражданска защита с оглед предотвратяването на риска от бедствия, подготвеността за тях и изграждането на устойчивост. Наборът от инструменти е съобразен със стратегическите приоритети на МГЗС и с целите за устойчивост при бедствия и включва:

I. **Безвъзмездни средства за МГЗС за устойчивост при бедствия**: „Техническа помощ за управление на риска от бедствия“ (Track 1)[29], насочена към проекти в рамките на една държава, и „Знания за действие по отношение на превенцията и подготвеността“ (KAPP)[30] за подкрепа на инициативи за сътрудничество между множество държави;
II. **Механизъм за финансиране на техническа помощ (TAFF)**[31], въведен през 2024 г., за да предложи експертен опит в управлението на риска от бедствия, предоставен от

[27] https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/knowledge-library.
[28] https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/groups.
[29] https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/technical-assistance-disaster-risk-management-call-proposals-track1.
[30] https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/knowledge-action-prevention-preparedness-call-proposals-kapp.
[31] https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/technical-assistance-financing-facility-taff.

Световната банка и Глобалния инструмент за ограничаване на бедствията и възстановяване (GFDRR).

65 проекта от различни държави получиха подкрепа по Track1, KAPP и TAFF през периода 2023—2024 г., с общ принос от ЕС в размер на 43 млн. евро. Тези проекти се стремят да постигнат напредък по всички цели за устойчивост при бедствия.

III. През целия период 2022—2024 г. **Програмата за партньорска проверка на МГЗС** продължи да предлага на националните и регионалните органи за гражданска защита възможността да получат независима оценка на своите системи за управление на риска от бедствия от колеги в други държави. Програмата е актуализирана, за да включва нова методика, съобразена с управлението на риска от горски пожари, която е била приложена при прегледите на управлението на риска от горски пожари в Гърция[32], Италия[33] и германската провинция Бранденбург[34], демонстрирайки адаптивността на подхода към националния и регионалния контекст.

По време на семинар, проведен през 2024 г.,[35] на който присъстваха представители на оценяваните държави и експерти по оценяване, беше подчертано значението на програмата за партньорски проверки за улесняването на обмена на знания и стимулирането на подобренията. Подобренията, направени по време на периода 2022—2024 г., включително усъвършенстването на процеса, аналитичната рамка и насърчаването на реформите, бяха широко признати и оценени.

През 2024 г. МГЗС проведе също **четири мисии за превенция и подготвеност** в Чехия относно управлението на риска от горски пожари, в Чили относно риска от горски пожари, в Украйна относно ХБРЯ рискове и в Естония, Латвия и Литва относно масовата евакуация.

Всеобхватната **програма за обучение на МГЗС** допринесе за подготвеността на експерти и подобряването на капацитета за реагиране при различни видове бедствия. През 2023 г. програмата беше преразгледана с цел засилване на индивидуалните компетентности на експертите и персонала, координацията и оперативната съвместимост на капацитета за реагиране, участващ в международни мисии. Бяха проведени тридесет учения (EU MODEX и пълномащабни учения) въз основа на специфични сценарии, включително земетресения, спешни медицински ситуации, горски пожари, наводнения и ХБРЯ рискове. Тези дейности допринесоха за повишаване на колективното ниво на подготвеност на ЕС за справяне с последиците от бедствия.

7.1. Пътят напред

Инструментите за подпомагане на МГЗС претърпяха значителни промени, предлагайки по-широк набор от възможности, съобразени с целите на Съюза за устойчивост при

[32] https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/document/download/a7be6df5-6e70-4397-ae7e-53f5d74374da_en?filename=EL%20Peer%20Review_final%20report.pdf.
[33] https://civil-protection-humanitarian-aid.ec.europa.eu/document/download/10fe9a6f-869e-4fa6-923e-d4bdc8400129_en?filename=peer%20review%20wildfires%20italy_final%20report%202024.pdf.
[34] https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/system/files/2025-07/wildfire-peer-review-lb_final-report-june-2025_en.pdf.
[35] https://civil-protection-knowledge-network.europa.eu/news/ucpm-peer-review-programme-lessons-learnt-and-next-steps.

бедствия, като същевременно позволяват индивидуално адаптиране, за да отговорят на уникалните нужди на конкретните национални и регионални органи. Мрежата UCPKN беше доразвита, за да се улесни достъпът до добри практики, изследвания и взаимно обучение.

През следващите години ще бъде актуализирана общата рамка за партньорски оценки (PRAF), което ще гарантира нейната актуалност и ефективност. Освен това в периода 2025—2027 г. са планирани шест партньорски проверки, като се започне с Косово* и Чехия, което ще предостави ценни възможности за взаимно обучение и обмен на най-добри практики. Чрез продължаващото развитие и усъвършенстване на инструментите за подпомагане Комисията, както и държавите членки и участващите държави, ще имат по-добра подготвеност да засилят управлението на риска и изграждането на устойчивост.

8. Заключения

Управлението на риска от бедствия в ЕС се подобри значително през последните години благодарение на укрепването на системата за гражданска защита на ЕС, което е доказателство за способността ѝ да се адаптира към все по-големите изисквания на бързо променящата се рискова среда. По подобен начин представянето на национални доклади съгласно решението за МГЗС свидетелства за постоянния напредък в управлението на риска на национално равнище. Разширяването на капацитета и способностите на МГЗС за реагиране, съчетано с по-голям акцент върху проактивното управление на риска и изграждането на устойчивост, поставя ЕС в по-добро положение по отношение на справянето с все по-комплексни бедствия.

Приемането на целите за устойчивост при бедствия през 2023 г. отбеляза важен етап, осигурявайки обща насока в пет ключови области на гражданската защита: подобряване на предвиждането, подготвеността на населението, ранното предупреждение, способностите за реагиране и устойчивостта на системите за гражданска защита. Благодарение на последвалите специални водещи инициативи тези приоритети бяха успешно превърнати в конкретни действия, включвайки националните органи за гражданска защита и други партньори в съвместни усилия за повишаване на устойчивостта на ЕС.

Отбелязаният напредък в рамките на МГЗС от значение не само за развитието на сектора, но и като основа за по-широките стратегически усилия за подобряване на подготвеността на ЕС. В европейската стратегия за Съюз на подготвеност, със своята всеобхватна визия за подготвеност на ЕС, са очертани действия за по-добро предвиждане, предотвратяване и реагиране на широк спектър от рискове и заплахи, както и за повишаване на осведомеността и комуникация с обществеността и включване на гражданите. Тясното съответствие между дейностите в рамките на МГЗС и визията на европейската стратегия за Съюз на подготвеност предоставя уникална възможност за ЕС да използва силните страни и експертния опит на МГЗС, за да задейства положителни промени в подготвеността и изграждането на устойчивост.

---

* Това обозначение не засяга позициите по отношение на статута и е в съответствие с Резолюция 1244 на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово.

МГЗС доказа своята стойност като ключов компонент от системата за гражданска защита на ЕС. Неговото продължаващо развитие, особено чрез по-нататъшното изпълнение на целите за устойчивост при бедствия и непрекъснатото развитие на инструментите му за изграждане на капацитет в рамките на UCPKN, ще има съществен принос за по-широкия обхват и постигането на амбициозните цели на европейската стратегия за Съюз на подготвеност.

С поглед към бъдещето и на фона на бързо променящата се рискова среда, по-нататъшните усилия ще продължат да бъдат от съществено значение. За подобряването на устойчивостта на Европа ще е необходим траен ангажимент и колективни действия от страна на ЕС като цяло, неговите държави членки и гражданското общество. Всеобхватен подход с добра информираност за рисковете е от решаващо значение за намаляване на уязвимостите и насочване на стратегическите инвестиции във възможностите на ЕС, необходими за предотвратяване, смекчаване, подготовка и възстановяване от кризи в бъдеще.

Сътрудничеството в областта на подготвеността трябва да се разшири и извън пределите на Съюза — към държавите, непосредствени съседи на ЕС. Повишаването на устойчивостта в тези региони ще допринесе за общата сигурност, като в крайна сметка ще подобри устойчивостта на самия ЕС.